

Posudek školitele na diplomovou práci “Tvorba a validácia nástroja pre meranie postojov k nakladaniu s odpadom v domácnostiach”

Autorka diplomové práce: Bc. Stefánia Simonová, Katedra sociální a kulturní ekologie,
Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova

Školitel: Mgr. Jan Urban, Ph.D., Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova

Tato diplomová práce pojednává o tvorbě a validizaci nástroje pro měření postojů k nakládání s odpadem v domácnosti. Navrhovaná škála je teoreticky zakotvena v postojové teorii Campellova paradigmatu (např. Arnold, Kibbe, Hartig, & Kaiser, 2018; Byrka, Kaiser, & Olko, 2017; Kaiser, Byrka, & Hartig, 2010; Kaiser, Merten, & Wetzel, 2018; Kaiser & Wilson, 2018; Ogunbode, Henn, & Tausch, 2018; Taube, Kibbe, Vetter, Adler, & Kaiser, 2018; Urban, 2016).

Práce je rozdělena do dvou větších částí. První teoretická část uvádí obecně do studia postojů, představuje způsoby měření postojů k nakládání s odpadem a představuje teorii Campellova paradigmatu, která je následně použita při tvorbě škály ve druhé části práce. Ve druhé části je navržena a empiricky validizována škála k měření postojů k nakládání s odpadem.

Hlavní hypotézou výzkumné části práce bylo, že je možné na základě teorie Campellova paradigmatu formulovat sadu indikátorů, které měří behaviorální tendenci k nakládání s odpadem v domácnosti (tj. postoj). Tato hypotéza je empiricky testována dvojitým způsobem: (1) je provedena kalibrace škály, která potvrdila, že daná škála skutečně měří jeden teoretický konstrukt (kriteria fitu modelu) a že ho měří dostatečně přesně (separační reliabilita škály a interní konzistence škály); (2) je proveden test prediktivní validity, který ukazuje, že měřený konstrukt (postoj k nakládání s odpadem) predikuje skutečné chování (výběr výrobků s nižší obalovou stopou).

V práci jsou použity následující metody a techniky: zaměřená rešerše literatury, analýza zjevné validity škály prostřednictvím sledování shody hodnotilů, kalibrace Raschova

modelu měření a test prediktivní validity škály s využitím smíšených logistických regresních modelů.

Práce rozšiřuje naše poznání (tj. v kontextu světové literatury) v následujících oblastech: (1) jedná se o první práci, která využila Cambellovo paradigma k navržení škály k měření postojů k nakládání s odpadem v domácnosti; (2) a pokud vím, jedná se o škálu, která v současnosti nemá z hlediska svých psychometrických vlastností konkurenci; (3) škála prošla několika kroky empirické validizace; k publikaci v hlavních časopisech zaměřených na tuto tematiku (E&B, JEP) bude třeba provést dodatečné testy validizace, nicméně dosavadní výsledky vypadají velmi slibně.

Teoretické zobecnění a přínos: práce rozšiřuje dosavadní literaturu týkající se teorie Cambellova paradigmatu a obecně teorie a měření postojů v tom, že ukazuje další úspěšnou empirickou aplikaci Cambellova paradigmatu při zkoumání palčivého environmentálního problému, jímž je nakládání s odpadem v domácnosti.

Praktický přínos: práce ukazuje, že různé projevy nakládání s odpadem mají stejný motivační základ, jinými slovy, že jedinci, kteří nakládají nešetrně s odpadem v jedné oblasti mají vyšší pravděpodobnost, že tak budou činit i v jiných oblastech. Práce také ukazuje, jak je možné jednoduchým způsobem hodnotit behaviorální tendenci k šetrnému nakládání s odpadem (postoj) a jak je možné takovou znalost využít k predikci spotřebitelského chování.

Rozsah použité literatury je zcela dostatečný, práce cituje i práce, které vyšly v uplynulých pěti letech, anebo jsou v tisu, což je v našich podmínkách bohužel méně obvyklé.

Poněkud méně spokojen jsem byl s typografickou úpravou práce. Práce je formátována podle vzoru, který podle mého názoru nemá oporu v žádném obecně používaném formátu publikací v sociálních vědách (např. APA, MLA, ASA) a obsahuje grafické a typografické inkonzistence.

Styl vyjadřování diplomantky bohužel vykazuje, i přes má doporučení, sklon ke košatosti a květnatosti. Takový jazyk není bohužel příliš funkční, působí anachronicky a zbytečně vyčerpává kognitivní zdroje čtenáře. Jsem také přesvědčen, že práci by prospěl čtivější úvod a závěr. Práci také chybí důkladná diskuse možných omezení a náměty pro

další práci.

Celkové hodnocení: s vedením diplomové práce Štefánie Simonové jsem byl spokojen, protože diplomantka prokazovala chuť učit se nové postupy empirické analýzy a revidovat své stávající znalosti a předpoklady. Práce probíhala setrvalým tempem po dobu téměř dvou a půl let. Jednotlivé části práce prošly desítkami revizí a styl práce se podobal práci na přípravě publikace v impaktovaném časopise. Problémem byla relativně nízká počáteční znalost jak teorie postojů, tak metod měření postojů, kterou musela diplomantka postupně získávat v průběhu psaní práce.

Práci celkově hodnotím jako výbornou (20 bodů).

V současné době připravujeme rozšíření této práce o dodatečnou validizační studii. Tyto výsledky budeme chtít následně publikovat v jednom z hlavních časopisů v oblasti měření postojů k environmentálním problémům (*Environment & Behavior*, *Journal of Environmental Psychology*). I tento záměr svědčí o kvalitách této práce.

Náměty do diskuse:

1. Jaké jsou podle vás hlavní omezení vaší práce?
2. Jak si myslíte, že by bylo dobré vaši práci dále rozvíjet?
3. Na jaké problémy jste narážela při řešení vašeho výzkumného úkolu? Dají se na základě vaší zkušenosti formulovat obecnější doporučení pro vaše kolegy studenty, vašeho školitele, nebo pro váš obor?

Citovaná literatura

Arnold, O., Kibbe, A., Hartig, T., & Kaiser, F. G. (2018). Capturing the environmental impact of individual lifestyles: Evidence of the criterion validity of the general ecological behavior scale. *Environment and Behavior*, *50*(3), 350–372.

<https://doi.org/10.1177/0013916517701796>

- Byrka, K., Kaiser, F. G., & Olko, J. (2017). Understanding the acceptance of nature-preservation-related restrictions as the result of the compensatory effects of environmental attitude and behavioral costs. *Environment and Behavior*, *49*, 487–508. <https://doi.org/10.1177/0013916516653638>
- Kaiser, F. G., Byrka, K., & Hartig, T. (2010). Reviving Campbell's paradigm for attitude research. *Personality and Social Psychology Review*, *14*, 351–367. <https://doi.org/10.1177/1088868310366452>
- Kaiser, F. G., Merten, M., & Wetzel, E. (2018). How do we know we are measuring environmental attitude? Specific objectivity as the formal validation criterion for measures of latent attributes. *Journal of Environmental Psychology*, *55*, 139–146. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2018.01.003>
- Kaiser, F. G., & Wilson, M. (2018). The Campbell Paradigm as a behavior-predictive reinterpretation of the classical tripartite model of attitudes. Manuscript submitted for publication.
- Ogunbode, C. A., Henn, L., & Tausch, N. (2018). Context-appropriate environmental attitude measurement in Nigeria using the Campbell paradigm. *Environment, Development and Sustainability*. <https://doi.org/10.1007/s10668-018-0281-1>
- Taube, O., Kibbe, A., Vetter, M., Adler, M., & Kaiser, F. G. (2018). Applying the Campbell Paradigm to sustainable travel behavior: Compensatory effects of environmental attitude and the transportation environment. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, *56*, 392–407. <https://doi.org/10.1016/j.trf.2018.05.006>
- Urban, J. (2016). Are we measuring concern about global climate change correctly? Testing a novel measurement approach with the data from 28 countries. *Climatic Change*, *139*, 397–411. <https://doi.org/10.1007/s10584-016-1812-0>

V Praze dne 8.2. 2019

Jan Urban